

Sygn. akt I C 803/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Piotr Jakubiec

Protokolant Olga Kuna - Kowalczyk

po rozpoznaniu w dniu 2 kwietnia 2014 r. w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. D. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa – Wojewodzie L.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. nie obciąża powoda kosztami procesu;

III. nieuiszczone koszty sądowe przejmują na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt I C 803/10

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 21 października 2010 roku (data stempla pocztowego) skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa – Staroście Powiatu (...), A. D. (1) domagał się zasądzenia kwoty: 546.600 zł (pięćset czterdzieści sześć tysięcy sześćset złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 lipca 2010r. do dnia zapłaty. (petitum pozwu k. 2)

W uzasadnieniu pozwu A. D. (1) wskazał, że jest spadkobiercą S. i M. D., właścicieli gospodarstwa rolnego zabudowanego budynkami gospodarczymi oraz lasu usytuowanego w H. i okolicznych miejscowościach. Właściciele gospodarstwa w ramach akcji „Wisła” w 1947 roku zostali wysiedleni na tereny północne Państwa Polskiego. Gospodarstwo rolne, budynki gospodarcze oraz las zostały przejęte z rażącym naruszeniem ówczesnego prawa na rzecz Skarbu Państwa. Kradzieży uległy również materiały budowlane drewniane przeznaczone na budowę domu mieszkalnego. S. D. powrócił w 1947 roku do H., jednak został osadzony w Centralnym Obozie Pracy w J., gdzie zmarł. M. D. osiedliła się we wsi L., pow. B., gdzie aktem nadania nr (...) z 1951 r. otrzymała odpłatnie gospodarstwo rolne o powierzchni 8,21 ha oraz budynek mieszkalny i pomieszczenia gospodarcze na zasadach współwłasności. W dniu 22 marca 1967 r. przekazała wskazane gospodarstwo rolne na własność Państwa w zamian za rentę inwalidzką, którą pobierała do śmierci. Wróciła do wsi H. na pustą działkę siedliskową, gdzie zamieszkała kupując dom mieszkalny. Nie otrzymała zwrotu ziemi, lasu, ani żadnego odszkodowania z tytułu utraconych budynków. Tytuł własności gospodarstwa rolnego we wsi L., pow. B. uzyskała odpłatnie, po spłaceniu należności na rzecz Skarbu Państwa wg obowiązujących wówczas zasad, z pominięciem trybu przewidzianego w dekreście z dnia 27 lipca 1949 r. o przejściu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i krakowskiego. W okolicznościach

działania w sposób korespondujący z prawem organów administracji w zakresie przejęcia na własność Skarbu Państwa nieruchomości w H., gospodarstwo rolne w L. powinna otrzymać nieodpłatnie. Poniosła więc szkodę.

Powód wskazał również, że wnioskiem z dnia 12 listopada 2007 r., działając w imieniu własnym i matki M. D., wystąpił do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w C. o stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej Starosty Powiatowego we W. z dnia 20 kwietnia 1950 r. (...) H.. Postępowanie sądowo-administracyjne wykazało, że przejęcie gospodarstwa rolnego, lasu, budynków, które wchodziły w jego skład, na rzecz Skarbu Państwa, nastąpiło z rażącym naruszeniem prawa. Skutkuje to odpowiedzialnością odszkodowawczą Skarbu Państwa. Wskazanym orzeczeniem Starosty Powiatowego powiatu (...) z dnia 20 kwietnia 1950 r. (...)H. zostało przejęte gospodarstwo rolne o powierzchni 16,80 ha. Według stanowiska powoda na tak wskazaną powierzchnię gospodarstwa składa się 3,36 ha lasu, 4 ha łąki i 20 arów działki siedliskowej, zabudowanej przez M. D. domem mieszkalnym.

Doznana szkoda finansowa obejmuje:

- 9,24 ha gruntów rolnych x 15.000 zł/ha = 138 600 zł
- 3,36 ha lasu x 50.000 zł/ha = 168.000 zł,
- 4,00 ha łąki x 7.500zł/ha = 30.000 zł,
- dom mieszkalny - 40.000 zł,
- stodołę drewnianą dwuklepkową - 100.000 zł,
- materiały budowlane na budowę domu mieszkalnego - 70,000 zł. (uzasadnienie pozwu k. 2-4)

W odpowiedzi na pozew z dnia 4 kwietnia 2011 roku pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od A. D. (2) kosztów postępowania według norm przepisanych na rzecz pozwanego Skarbu Państwa-Wojewody L., przy czym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa,

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany podniósł zarzut braku wykazania legitymacji po stronie powoda. Powód nie przedstawił dokumentów, które mogłyby stanowić dowód tego, iż rzeczywiście jest spadkobiercą S. i M. D.. A. D. (3) nie wykazał również, że S. D. i M. D. byli właścicielami przedmiotowych nieruchomości. Nie określił konkretnie za jakie nieruchomości i budynki żąda odszkodowania. Ponadto orzeczenie o przejęciu na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości i budynków zostało wyeliminowane z obrotu prawnego, powód nie poniósł zatem szkody w postaci utraty prawa własności. Tym bardziej nie wykazał wysokości poniesionej szkody. Pozwany zaprzeczył, jakoby S. lub M. D. byli właścicielami materiałów budowlanych na budowę domu, oraz temu, iż doszło do utraty tych materiałów wskutek kradzieży. Ponadto pomiędzy wydaniem orzeczenia z dnia 26 kwietnia 1950 r., a kradzieżą materiałów, nie istnieje adekwatny związek przyczynowo skutkowy. Pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody w postaci utraty własności materiałów budowlanych na budowę domu. Co do roszczeń wynikających z rzekomej utraty prawa własności nieruchomości stosuje się bowiem art. 160 kpa, który mówi o trzyletnim terminie biegu przedawnienia i to od daty wydania nadzorczej decyzji stwierdzającej nieważność decyzji. W przypadku utraty materiałów budowlanych zdarzeniem szkodzącym nie było same wydanie orzeczenia o przejęciu własności nieruchomości i budynków, ale co najwyżej późniejsze rzekome zaniebdania Skarbu Państwa. (odpowiedź na pozew k. 50-53)

W piśmie procesowym z dnia 13 kwietnia 2011 roku (data stempla pocztowego) powód odnosząc się do zarzutów pozwanego wskazał, że jego uprawnienia do spadku zostały wykazane w postępowaniu przed Samorządowym Kolegium Odwoławczym, w niniejszej sprawie wnosi on natomiast o dopuszczenie dowodu z akt spraw prowadzonych przed SKO. Wskazał również, że postępowanie administracyjne w trybie nadzorczym i sądowo-administracyjne, w sposób pewny wskazuje na tytuł własności, co skutkuje możliwością dochodzenia roszczeń odszkodowawczych w tym procesie. Odnosząc się do zarzutu niewykazania wysokości szkody wskazał, że wartość ziemi ornej, łąk, lasu,

powód konsultował z Urzędem Gminy w W. oraz jednostkami organizacyjnymi Lasów Państwowych. Przy ustalaniu wysokości szkody przyjął minimalne wartości, biorąc pod uwagę ceny rynkowe na tym terenie z uwzględnieniem dopłat unijnych. Znacząca część nieruchomości rolnej położona była na obszarze wsi H., która w chwili obecnej jest atrakcyjna rekreacyjnie. (k. 55-57)

W piśmie procesowym z dnia 23 marca 2012 roku pozwany wskazał, że istnieją wątpliwości co do powierzchni gospodarstwa oraz jego charakteru użytkowego. Powód nie wykazał prawa własności gospodarstwa po stronie S. D., tego, że utraciono własność nieruchomości, jak również chociażby tego że nie jest możliwe skorzystanie z roszczenia windykacyjnego. Nie ma zatem podstaw do konstruowania roszczeń odszkodowawczych. (k. 161-164)

Pismem z dnia 26 marca 2012 roku powód podał, że stopień skonkretyzowania nieruchomości za którą żąda odszkodowania wynika z dokumentów, które zachowały się do dnia dzisiejszego oraz zeznań świadków, którzy potwierdzili okoliczności w nich zawarte. Ścisłe udowodnienie wysokości żądania może okazać się niemożliwe lub nader utrudnione, wobec czego Sąd uprawniony jest zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy (art. 322 k.p.c.). (k. 174)

W piśmie procesowym z dnia 11 kwietnia 2012 roku wskazał, że powierzchnia lasu, co do którego dochodzi odszkodowania, wynosi 5,53 ha. Mając na uwadze treść zeznania świadka B. K. (protokół z 18 sierpnia 2011 r.) w ocenie powoda została udowodniona wielkość przedmiotowego lasu i wynosi wskazaną powierzchnię. Ponadto wskazana decyzja z dnia 20 kwietnia 1950 r. L.dz.R.II.6/9/50/H. w sposób jednoznaczny przesądza fakt istnienia własności po stronie S. D. (jako jedynego właściciela), a następnie jego spadkobierców. Zarzut przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody w postaci utraty materiałów budowlanych na dom mieszkalny nie zasługuje na uwzględnienie. Przedmiotowy materiał stanowił bowiem integralną część przejętego gospodarstwa rolnego i przeszedł na własność Państwa wraz z całym inwentarzem żywym i martwym. Przejęte grunty rolne nie miały urządzonej hipoteki, nie zostały wskazane numery działek ewidencyjnych, a ich obecna identyfikacja w terenie jest niewykonalna. (k. 182-185)

Stosownie do stanowiska pozwanego wyrażonego w piśmie z dnia 11 kwietnia 2012 roku dopiero skonkretyzowanie nieruchomości umożliwiłoby nie tylko zgodną z prawem jego wycenę, ale przede wszystkim zbadanie stanu prawnego, a tym samym stwierdzenie, czy rzeczywiście powód został definitywnie pozbawiony prawa własności. Brak jest podstaw do zastosowania art. 322 k.p.c. w niniejszej sprawie, gdyż przepis ten może być zastosowany tylko wtedy, gdy bezspornym jest, iż strona powodowa poniosła szkodę. (k.192-193)

W piśmie procesowym z dnia 10 lipca 2012 roku powód sprecyzował, że domaga się przyznania odszkodowania za gospodarstwo rolne S. D. o powierzchni 16,60 ha (pominięto działkę siedliskową 20 arów) wraz z budynkami, w tym 5,53 ha lasu, 4 ha łąki, 9,24 ha gruntów ornych. Budynki to dom mieszkalny, stodoła drewniana dwuklepkowa. Integralną całość z przejętym gospodarstwem rolnym stanowiły materiały, budowlane przeznaczone na budowę obory. (k.207)

W kolejnym piśmie z dnia 13 listopada 2012 roku (data wpływu) ponownie podał, że dochodzi odszkodowania za grunty składające się na gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni 16.60 ha, w łącznej kwocie 272 998,00 zł, na którą to kwotę składają się następujące roszczenia:

a) odszkodowanie za las 4,15 ha – 149 400,00 zł

b) w przedmiocie określenia wartości odszkodowania za grunty orne z uwagi na niemożność wykazania klasy gruntów stanowiących własność S. D. powód przyjął, iż struktura tych gruntów kształtowała się po połowie jako klasa III oraz IV, tj. po 4,23 ha. Zatem $4,23 * 13\ 100,00\ \text{zł} = 55\ 413,00\ \text{zł}$ zaś $4,23 * 9\ 500,00\ \text{zł} = 40\ 185,00\ \text{zł}$. Łączna kwota odszkodowania za grunty orne wynosi 95 598,00 zł,

c) odszkodowanie za łąkę 4 ha – 28 000,00 zł.

W związku z tym powód zażądał odszkodowania za grunty o powierzchniach: grunty orne 8.45 ha, łąka 4 ha oraz las 4.15 ha. (k. 214-217)

W stanowisku z dnia 25 czerwca 2013 roku powód podniósł, że Akcja „Wisła” stanowiła naruszenie konstytucyjnego porządku prawnego państwa polskiego. W istocie rzeczy naruszyła ona tok posiadania nieruchomości – nie naruszyła w żaden sposób tytułu własności. Stała się jednak przyczynkiem do pozbawienia prawa własności, co wskazuje jednoznacznie na istnienie związku przyczynowo skutkowego pomiędzy wskazaną operacją wysiedleńczą a następczymi działaniami organów państwa na podstawie aktu prawnego – dekretu z 27 lipca 1949 r. Powód podniósł, że to nie Akcja „Wisła” odebrała tytuł własności, bo tego uczynić nie mogła, lecz wydane przez organy państwa decyzje administracyjne. (k. 273-274)

W piśmie z dnia 1 kwietnia 2014 roku pozwany wyraził stanowisko, iż brak jest związku przyczynowego między szkodą, określaną przez powoda jako utratę własności nieruchomości, a wydaniem decyzji administracyjnej z dnia 20 kwietnia 1950 r. Powód nie wykazał także, aby utracił własność tych gruntów na skutek późniejszych zdarzeń. Gdyby natomiast powód ujmował doznaną szkodę jako pozbawienie posiadania nieruchomości, to należy zauważyć, że zdarzeniem wyrządzającym szkodę byłoby przeprowadzenie Akcji „Wisła”, a powyższe zdarzenie nie było czynem bezprawnym. (k. 320-324)

W toku rozprawy w dniu 2 kwietnia 2014 roku powód poparł powództwo do kwoty 397.418 zł, na którą składają się: budynek mieszkalny o wartości 70.750 zł, stodoła o wartości 45.910 zł materiały budowlane o wartości 7760 zł i grunty o wartości 272.998 zł. W pozostałym zakresie cofnął pozew zrzekając się w tej części roszczenia. Wniósł o nieobciążanie go kosztami w tej części. Wskazał, że żąda odsetek od dnia 26 października 2010 roku. (protokół rozprawy k. 326 00:21:06)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W wyniku akcji „Wisła” w 1947 r. S. D. oraz M. D. zostali wysiedleni na tereny północne Państwa Polskiego. (bezsporne) A. D. (3) jest ich spadkobiercą. (postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku k. 58, 59, zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia k. 60-61)

W dniu 20 kwietnia 1950 r. zostało wydane orzeczenie Starosty Powiatowego we W. w sprawie przejścia na rzecz Skarbu Państwa gruntów (gospodarstw) nie będących w faktycznym władaniu właścicieli, położonych we wsi H. gmina K. powiatu (...) (...) / H.. Na podstawie art. 1 dekretu z dnia 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i krakowskiego (Dz. U. R. P. nr 46 poz. 339), postanowiono o przejęciu na własność Państwa wszelkiego mienia położonego w gromadzie H. gm. K. pow. (...) pochodzące z gruntów ukazowych, nie mających urządzonej hipoteki, a składające się z gospodarstw rolnych wraz z zabudowaniami, drzewostanem, inwentarzem żywym i martwym wymienionych w nim właścicieli lub współwłaścicieli. Pod poz. 3 orzeczenia widnieje nazwisko (...) - 16,80 ha gospodarstwa z budynkami. (orzeczenie z dnia 20 kwietnia 1950 roku k. 25-24 z akt Rep (...))

Wnioskiem z dnia 12 listopada 2007 r. (data wpływu) A. D. (1) działający w imieniu własnym oraz matki M. D. wystąpił do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w C. o stwierdzenie nieważności:

- orzeczenia Starosty Powiatowego we W. z dnia 20 kwietnia 1950 r. w sprawie przejścia na rzecz Skarbu Państwa gruntów (gospodarstw) nie będących w faktycznym władaniu właścicieli położonych we wsi H. gmina K. powiatu (...) (...) / H. w przedmiocie przejścia na własność Państwa gospodarstwa rolnego, lasu oraz budynku mieszkalnego wraz z budynkami gospodarczymi stanowiącymi integralną część gospodarstwa rolnego (...) o. pow 16,80 ha oraz
- orzeczenia Prezydium Powiatowej Rady Narodowej we W. z dnia 22 listopada 1950 r. w sprawie przejścia na własność Skarbu Państwa mienia położonego w gromadzie L. gmina K. pow. (...) L.dz. (...) w postaci

nieruchomości rolnej M. D. usytuowanej w L. o powierzchni 4,19 ha, bez budynków. (bezsporne, wniosek o stwierdzenie nieważności k. 12-9 z akt Rep (...)).

Samorządowe Kolegium Odwoławcze w C. w piśmie z dnia 21 maja 2008 r. zwróciło się do Wójta Gminy L. o informację, czy na terenie gminy wnioskodawcy otrzymali po przesiedleniu w 1947 r. gospodarstwo rolne. W odpowiedzi na wskazane Naczelnik Wydziału Geodezji, Kartografii i Nieruchomości Starostwa Powiatowego w B., któremu sprawa została przekazana w piśmie z dnia 12 czerwca 2008 r., znak (...) stwierdził, że M. D. protokołem L.dz. (...) z dnia 12 grudnia 1947 r. została wprowadzona na gospodarstwo rolne we wsi L. (dawniej S.) na podstawie aktu nadania nr (...) z dnia 12 września 1951 r. i orzeczenia o wykonaniu tego aktu nr (...) z dnia 18 września 1960 r., określające szacunek za nabycie zabudowań i działki siedliskowej nr (...), na współwłasność z inną osobą po 1/2 części. Z dniem 9 stycznia 1967 r. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w B. wydało decyzję nr (...) w sprawie zwolnienia od spłaty należności za gospodarstwo, gdyż M. D. przedłożyła decyzję Prezydium Powiatowej Rady Narodowej we W. nr (...) z dnia 2 kwietnia 1963 r., dotyczącą przejęcia na Skarb Państwa nieruchomości rolnej stanowiącej jej własność, położonej we wsi L.. (pismo z dnia 21 maja 2008 roku k. 53 z akt Rep. (...), pismo z dnia 12 czerwca 2008 roku k. 56 z akt Rep. (...))

W związku ze wskazaną odpowiedzią pismem z dnia 30 lipca 2008 roku powód cofnął wniosek o stwierdzenie nieważności orzeczenia w sprawie L.dz. (...) i wniósł o umorzenie postępowania w tym zakresie. (pismo k. 61 z akt Rep (...)) Wobec powyższego Samorządowe Kolegium Odwoławcze wydało w dniu 11 sierpnia 2008 r. decyzję o umorzeniu postępowania w tym zakresie, rep. (...). (decyzja k. 6 z akt Rep (...))

Decyzją z dnia 26 sierpnia 2008 r. w sprawie Rep. (...) Kolegium odmówiło stwierdzenia nieważności orzeczenia Starosty Powiatowego we W. z dnia 20 kwietnia 1950 r. w sprawie przejęcia na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości rolnej S. D.. (decyzja k. 92 z akt Rep (...)). Po ponownym rozpoznaniu sprawy, decyzją z dnia 21 października 2008 r., Samorządowe Kolegium Odwoławcze utrzymało w mocy swoją decyzję z dnia 26 sierpnia 2008 r. (decyzja k. 12-6 z akt Rep. (...)). Wojewódzki Sąd Administracyjny w L. wyrokiem z dnia 20 lutego 2009 roku oddalił skargę na powyższą decyzję. (wyrok z uzasadnieniem k. 25-18 z akt Rep (...))

Wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2010 roku Naczelny Sąd Administracyjny uchylił zaskarżony wyrok, zaskarżoną decyzję Rep (...) oraz poprzedzającą ją decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w C. z dnia 26 sierpnia 2008 r., Rep. (...). Stosownie do uzasadnienia orzeczenia NSA za zasadne uznał zarzuty naruszenia przepisów art. 1 ust. 1, art. 3 ust. 1 dekretu z dnia 27 lipca 1949 r., art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. oraz związane z tymi przepisami naruszenie przepisów art. 75 ust. 1, art. 101 ust. 1 lit. a) i b) rozporządzenia Prezydenta z dnia 22 marca 1928 r. o p.a. W dacie wydania orzeczenia (tj. 20 kwietnia 1950 r.) właściciel nieruchomości S. D. nie żył. Zmarł on w dniu 4 stycznia 1948 r. Rozporządzenie Prezydenta z dnia 22 marca 1928 r. w art. 10 nakazywało oceniać zdolność prawną według przepisów prawa cywilnego. Wskazana wada prawna orzeczenia z dnia 20 kwietnia 1950 r. uzasadniała stwierdzenie nieważności orzeczenia. Ponadto za stanowiące rażące naruszenie prawa NSA uznał brak jakichkolwiek ustaleń postępowania co do wartości przejętego gospodarstwa, jego elementów składowych, właściwych stron postępowania, ich miejsca pobytu. Niewątpliwie wadą prawną orzeczenia było także wydanie go w dniu 20 kwietnia 1950 r. przez Wicestarostę powiatu, który to organ został zniesiony przepisami ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej. Wada ta mieściła się w przesłance z art. 101 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Prezydenta z 1928 r. o p. a., a więc orzeczenie zostało wydane przez władzę oczywiście niewłaściwą. W odniesieniu do tej przesłanki art. 101 ust. 2 rozporządzenia wprowadzał trzyletni termin przedawnienia, a zatem po upływie 3 lat od daty uprawomocnienia orzeczenia nie mogło z tych przyczyn nastąpić wyeliminowanie orzeczenia z obrotu prawnego. (wyrok z uzasadnieniem k. 8-2 z akt Rep. (...))

Decyzją z dnia 1 lipca 2010 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w C. w Rep. (...) stwierdziło nieważność orzeczenia Starosty Powiatowego we W. z dnia 20 kwietnia 1950 r. znak (...) H. w części dotyczącej przejęcia na własność Państwa gospodarstwa rolnego, lasu oraz budynku mieszkalnego wraz z budynkami gospodarczymi, stanowiącymi integralną część gospodarstwa rolnego (...) o pow. 16,80 ha. W uzasadnieniu decyzji SKO przywołało w/w stanowisko wyrażone przez Naczelny Sąd Administracyjny. (decyzja k. 17-15 z akt Rep. (...))

Opisany stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przywołane dowody znajdujące się w aktach sprawy oraz w aktach spraw Rep. (...), (...), Rep. (...), (...), których prawdziwości, autentyczności i zgodności z oryginałem żadna ze stron procesu, reprezentowanych przez profesjonalnych pełnomocników, nie kwestionowała.

Sąd obdarzył wiarą zeznania występujących w sprawie świadków. B. K. (k. 78-81), S. B. (k. 78-81) oraz A. B. (k. 89-90), zeznali oni m.in. co do budynków znajdujących się na nieruchomości zajmowanej przez rodziców powoda. M. Z. (k. 204v-205) zeznał natomiast co do zabudowań znajdujących się obecnie w H. oraz w miejscowościach sąsiednich.

Powód zeznał co do stanu zabudowań znajdujących się na nieruchomości. (k. 326 00:10:07)

Stosownie do wniosku powoda w sprawie wywołano opinie biegłych.

Biegły A. W. (opinia k. 102-107) wydał opinię na okoliczność aktualnej wartości rynkowej 1 ha gruntu będącego łąką, gruntem ornym III lub IV klasy lub lasem starszym niż 40 letnim, położonych na terenie wsi H., K., L. i Z. (wniosek o dopuszczenie dowodu k. 89v-90).

Biegły A. M. (opinia k. 242-252, opinia uzupełniająca k. 290-294, k. 286, 00:02:06, k.288, k. 325, 00:01:20 k.326) zaopiniował co do wartości rynkowej domu mieszkalnego, stodoły oraz bali sosnowych o właściwościach skonkretyzowanych zgodnie z żądaniem powoda (pismo zawierające wniosek dowodowy k. 214-217, postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego k. 237)

Wobec braku podstaw do przyjęcia odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkodę jakiej doznał powód co do zasady, ustalenia co do wysokości tej szkody oparte na opiniach biegłych okazały się niepotrzebne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na wstępie należy zauważyć, że z uwagi na to, iż przedmiotowa sprawa dotyczy odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa wynikającej z wadliwej decyzji administracyjnej wydanej przez organ administracji państwowej, obowiązujące zaś przepisy nie określają organu, do którego właściwości przeszły kompetencje wynikające z przepisów dekretu z 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i krakowskiego (Dz. U. Nr 46, poz. 339 ze zm.), w tym zakresie należy zatem zastosować ogólne przepisy określające organy właściwe do reprezentowania Skarbu Państwa. Stosownie natomiast do art. 3 ust 1 pkt 5 z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U.2009.31.206) wojewoda jest organem administracji rządowej w województwie, do którego właściwości należą wszystkie sprawy z zakresu administracji rządowej w województwie niezastrzeżone w odrębnych ustawach do właściwości innych organów tej administracji. Dlatego też ten organ należało uznać za właściwy do reprezentacji Skarbu Państwa. (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z 16 września 2010, III CSK 153/10)

Odnosząc się zarzutu pozwanego dotyczącego braku legitymacji czynnej stwierdzić należy, że legitymacja procesowa to uprawnienie konkretnego podmiotu do występowania z konkretnym roszczeniem przeciwko innemu oznaczonemu podmiotowi wypływające z prawa materialnego. W niniejszej sprawie A. D. (1) legitymację do występowania w charakterze powoda wykazał poprzez udowodnienie, iż jest spadkobiercą S. D., w stosunku do którego wydano decyzję stanowiącą podstawę roszczenia o odszkodowanie. Powód roszczenie swoje oparł na fakcie wydania decyzji Samorządowego Kolegium Odwoławcze w C. z dnia 1 lipca 2010 r. Rep. (...) stwierdzającej nieważność orzeczenia Starosty Powiatowego powiatu (...) z dnia 20 kwietnia 1950r. (...) H., w części dotyczącej przejęcia na własność Państwa gospodarstwa rolnego, lasu oraz budynku mieszkalnego wraz z budynkami gospodarczymi stanowiącymi integralną część gospodarstwa rolnego S. D.o pow. 16,80 ha. Stan faktyczny sprawy wskazuje więc, że doszło do stwierdzenia nieważności decyzji, co skutkować może odpowiedzialnością przewidzianą co do zasady w art. 417⁽¹⁾ kc.

Przechodząc do rozważań nad żądaniem powoda podnieść należy, że do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z

naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. (uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10) Administracyjny tryb dochodzenia roszczeń odszkodowawczych (art. 160 k.p.a.) stosuje się jedynie w tych sprawach, w których decyzja nieważnościowa (art. 156 § 1 k.p.a.) stała się ostateczna przed dniem 1 września 2004 r., natomiast wydanie w tym trybie decyzji po tej dacie skutkuje dopuszczalnością drogi sądowej. Nie należy zatem w tym przypadku stosować art. 160 § 4 i 5 k.p.a. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2008 r. III CZP 101/08 OSNC 2009/4/57, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 21 października 2005 r. IV SA/Wa 1356/05) Za szkodę będącą następstwem wadliwej decyzji administracyjnej, której niezgodność z prawem została stwierdzona decyzją nadzorczą, Skarb Państwa odpowiada zatem na podstawie art. 160 k.p.a. w związku z art. 417 k.c. (wobec art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 162, poz. 1692).

Jakkolwiek wskazane stanowisko przesądza o niestosowaniu w niniejszej sprawie art. 417¹ podnieść należy, że zarówno na gruncie art. 160 k.p.a., i poprzez odesłanie z tego przepisu do art. 417 k.c., jak i na gruncie art. 417¹ § 2 k.c., warunkiem dochodzenia roszczeń odszkodowawczych jest wydanie ostatecznej decyzji administracyjnej nieważnej lub niezgodnej z prawem, wydanie ostatecznej decyzji nadzorczej stwierdzającej taką niezgodność z prawem lub nieważność, wystąpienie szkody w wyniku wydania wadliwej decyzji oraz wykazanie adekwatnego związku przyczynowego między tą decyzją a doznaną szkodą.

Stosownie do art. 1 ust. 1 dekretu z 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich, położonych w niektórych powiatach województwa białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i krakowskiego (Dz. U. Nr 46, poz. 339 ze zm.) mogły być przejmowane na własność Państwa w całości lub w części nieruchomości ziemskie położone we wskazanych województwach, w obrębie pasa granicznego, przewidzianego w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. o granicach Państwa oraz w powiatach biłgorajskim, krasnostawskim i lubelskim województwa lubelskiego oraz brzozowskim i przeworskim województwa rzeszowskiego, jeżeli nie pozostawały w faktycznym władaniu właścicieli. Przepis ten miał zastosowanie także do nieruchomości położonych na wskazanym wyżej obszarze, a pozostających w użytkowaniu, dzierżawie lub zarządzie osób trzecich, jeżeli właściciel nie zamieszkiwał na miejscu. Utrata własności na podstawie orzeczenia starosty następowała w odniesieniu do właściciela, któremu następnie na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 dekretu służyło prawo otrzymania tytułem ekwiwalentu na własność gospodarstwa w miejscu ponownego osiedlenia lub mienia nierolniczego. Prawo do zgłoszenia wniosku o przydział mienia wygasło po upływie dwóch lat od daty wydania ostatecznego orzeczenia o przejęciu nieruchomości lub uprawomocnienia się orzeczenia I instancji. Do wydania prawidłowej decyzji, mającej charakter konstytutywny, konieczne było ustalenie dwóch przesłanek, a mianowicie ziemskiego charakteru nieruchomości oraz niepozostawanie nieruchomości w faktycznym władaniu właściciela w chwili wydawania decyzji o przejęciu.

Stosownie do stanowiska powoda postępowanie sędowo-administracyjne wykazało, że przejęcie gospodarstwa rolnego S. D., na podstawie wskazanych przepisów, nastąpiło z rażącym naruszeniem prawa. Skutkuje to odpowiedzialnością odszkodowawczą Skarbu Państwa jako strony procesu w tym postępowaniu (k. 3). Do ustalenia odpowiedzialności odszkodowawczej niezbędne jest jednak, jak zostało wyżej wykazane, również udowodnienie wystąpienia szkody oraz związku przyczynowego pomiędzy wydaniem decyzji a szkodą. Stwierdzenie nieważności decyzji lub wydania jej z naruszeniem prawa przesądza jedynie, co do zasady o bezprawności. Nie jest to równoznaczne z wykazaniem pozostałych przesłanek. Zgodnie zaś z treścią artykułu 6 k.c. ciężar wykazania powyższych okoliczności spoczywa na powodzie.

W ocenie Sądu powód nie sprostał obowiązkowi wykazania normalnego (adekwatnego) związku przyczynowego, jak również nie przedstawił dowodów na wystąpienie oraz wysokość szkody wskazywanej jako poniesiona.

Każdorazowo, dla stwierdzenia istnienia przesłanki normalnego związku przyczynowego pomiędzy wadliwą decyzją a dochodzoną szkodą, nieodzowne jest przeprowadzenie oceny, o której mowa w art. 361 § 1 k.c., czy szkoda nastąpiłaby także wtedy, gdyby zapadła decyzja zgodna z prawem (por. uchwałę Sądu Najwyższego z 21 marca 2003 r. III CZP 6/03, OSNC 2004/1/4, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2012 r. I CSK 665/11, wyrok Sądu Apelacyjnego

w Poznaniu z dnia 13 lipca 2006 r. I ACa 216/06, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2013 r. I CSK 404/11 OSNC 2013/9/110).

Wadliwość postępowania administracyjnego, polegająca na tym, że decyzja została wydana wobec ojca powoda (który w tej dacie nie żył), nie zaś wobec jego spadkobierców, jak również pozostałe uchybienia formalne: brak ustaleń co do wartości przejętego gospodarstwa, jego elementów składowych, właściwych stron postępowania, ich miejsca pobytu, nie miały wpływu na istnienie materialno-prawnych przesłanek do przejęcia nieruchomości na podstawie art. 1 ust. 1 dekretu z 27 lipca 1949 r. Brak jest przesłanek wskazujących, że niepopelnienie wskazanych uchybień formalnych skutkowałoby niewydaniem decyzji mającej skutkować przejściem własności na rzecz Skarbu Państwa na podstawie wskazanej ustawy. Ponadto wskazana decyzja SKO nie podważyła merytorycznie podstaw faktycznych i prawnych rozstrzygnięcia zawartego w w/w decyzji. Powód również nie podnosił, iż przejętą nieruchomością faktycznie władali uprawnieni czy też, że przedmiotowa nieruchomość nie miała "ziemskiego" charakteru. Stosownie zaś do utrwalonego orzecznictwa sposób opuszczenia gospodarstwa nie ma znaczenia z punktu widzenia przesłanek przejęcia w drodze dekretu nieruchomości, choć z punktu widzenia moralno-etycznego pozbawienie własności przemocą rodzi jednoznacznie negatywne oceny (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego do 2003.12.31 w Warszawie z dnia 23 listopada 1998 r. IV SA 2144/96). Nie ma zatem podstaw do przyjęcia, iż powód poniósł szkodę na skutek tego, iż przedmiotowa decyzja została wydana z uchybieniami formalnymi. Nie została więc spełniona konieczna przesłanka odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 roku II CSK 558/11)

Ponadto powód nie wypełnił również obowiązku wykazania wystąpienia po jego stronie szkody. W szczególności nie udowodnił, że jego poprzednikom prawnym przysługiwała własność nieruchomości za które odszkodowania dochodzi. Nie wykazał również, że mimo stwierdzenia nieważności decyzji nie odzyskał nieruchomości. Zgodnie z poglądem dominującym w piśmiennictwie i orzecznictwie, stwierdzenie nieważności decyzji działa ex tunc: eliminuje skutki prawne wadliwej decyzji tak, jakby ona w ogóle nie została podjęta i otwiera drogę do ponownego załatwienia sprawy (polegającego, w zależności od przyczyny nieważności, bądź na umorzeniu postępowania, bądź na wydaniu merytorycznego rozstrzygnięcia). Tak rozumiane wsteczne działanie stwierdzenia nieważności dotyczy wszelkich skutków prawnych wadliwej decyzji, a więc oznacza powrót do takiego stanu prawnego, jaki istniał przed wydaniem wadliwej decyzji. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2004 r., IV CK 21/04)

W konsekwencji, powód powinien wykazać uprawnienia swoich poprzedników prawnych jako właścicieli nieruchomości. Winien również udowodnić, iż nieruchomość została przez Skarb Państwa rozdysponowana. Powód nie wykazał, że takie przejście własności nastąpiło, wobec czego, nie wskazał, że nie jest możliwe skuteczne wystąpienie z roszczeniem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Tym samym w zakresie dotyczącym nieruchomości powód nie wykazał, że poniósł szkodę polegającą na utracie własności.

W przedmiotowej sprawie powód jednak nie tylko nie wykazał, iż pomimo uchylenia wskazanej decyzji nie odzyskał wskutek późniejszych zdarzeń własności przedmiotowej nieruchomości, ale również nie wskazał za jaką konkretnie nieruchomość odszkodowania dochodzi. Odnosząc się zaś do wniosku powoda o zasądzenie odszkodowania przy skorzystaniu z art. 322 k.p.c. podnieść należy, że przepis ten ustanawia wyjątek od reguły nakładającej obowiązek udowodnienia wysokości należnego świadczenia pieniężnego. Norma z art. 322 k.p.c. znajduje zastosowanie jednak wówczas, gdy ściśle udowodnienie wysokości szkody jest obiektywnie niemożliwe. Ciężar udowodnienia tej okoliczności spoczywa przy tym na stronie obciążonej procesowym obowiązkiem wykazania wysokości szkody (por. wyrok SA w Warszawie z 7 czerwca 2013 r., I ACa 1445/12; LEX nr 1342409). Wyjątkowy charakter art. 322 k.p.c. nie pozwala na dokonywanie rozszerzającej wykładni tej normy. W efekcie z uprawnienia zawartego w art. 322 k.p.c. sąd meriti może dopiero skorzystać wówczas, gdy po wyczerpaniu wszystkich dostępnych dowodów okaże się, że ściśle udowodnienie żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione. Jednak stosowanie tej normy nie może być spowodowane bezczynnością strony nie przejawiającej inicjatywy dowodowej i prowadzić do uchylenia się przez stronę od obowiązku przedstawienia dowodów, który na niej spoczywa. (por. wyrok SA w Lublinie z 6 września 2012

r., I ACa 390/12) Podnieść również należy, że art. 322 k.p.c. nie łagodzi rygoru przedstawienia przez poszkodowanego dowodu wyrządzenia mu szkody. (por. A. Szpunar, Odszkodowanie za szkodę majątkową Oficyna 1998, s. 42 i n.)

W ocenie Sądu powód dysponował możliwością sprecyzowania nieruchomości za których utratę dochodził odszkodowania. W toku postępowania przesłuchani zostali świadkowie mogący wypowiedzieć się co do położenia nieruchomości - bliski sąsiad M. i S. D. B. K. (k. 78-81) oraz S. B. (k. 78-81). Na szczególną uwagę zasługują zeznania świadka A. B., który wprost podał: „wiem gdzie była nieruchomość państwa D.”. (k. 89-90) Wskazani świadkowie zostali przesłuchani zgodnie z tezą dowodową zawnioskowaną przez powoda w zakresie składników majątkowych gospodarstwa, nie zaś jego położenia. Zdaniem Sądu nie zwalnia z obowiązku dowodu w tym zakresie powołanie się na pismo z dnia 22 listopada 2007 roku, z którego wynika, iż „gospodarstwo zostało rozdysponowane trwale i nie ma możliwości ustalić na dzień dzisiejszy ówczesnych numerów działek, a tym bardziej do kogo obecnie należą”. (k. 187, k. 26 z akt z akt Rep (...))

Na marginesie należy wskazać, że stosownie do ust 2 art. 24. ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U.2010.193.1287) informacje zawarte w operacie ewidencyjnym dotyczące m.in. gruntów - ich położenia, granic, powierzchni, rodzajów użytków gruntowych oraz ich klas gleboznawczych, oznaczenia ksiąg wieczystych lub zbiorów dokumentów, jeżeli zostały założone dla nieruchomości, w skład której wchodzi grunty, są jawne. Powód miał zatem możliwość skonkretyzowania wskazanych nieruchomości, w tym wykazania aktualnego stanu władania, czy klasy gruntów, chociażby za pomocą osobowych źródeł dowodowych. Wskazać również należy na faktyczną możliwość wstępnej identyfikacji i lokalizacji działek ewidencyjnych za pośrednictwem sieci Internet w oparciu o możliwości zapewnione w drodze ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U.2010.76.489). (por. art. 13 ust.2 oraz art. 9 ust. 1 wskazanej ustawy, vide: www.geoportal.gov.pl) Nie znajduje zatem potwierdzenia stanowisko, iż strona powodowa nie z własnej winy jest w stanie określić wysokości szkody. (k. 215) Wobec powyższego sprecyzowanie żądania w taki sposób jak uczynił to powód w oparciu o opinię biegłego z dnia 21 grudnia 2011 roku nie dawało sądowi podstaw do uwzględnienia powództwa o odszkodowanie.

Należy również wskazać, że powód nie tylko jest radcą prawnym, ale też reprezentowany był przez profesjonalnego pełnomocnika. Nie podjęcie nawet próby dowodzenia wysokości rzeczywistego odszkodowania obciąża stronę. W świetle powyższego żądanie zasądzenia odszkodowania podlega zatem oddaleniu również jako nieudowodnione.

Podstawą dochodzonego roszczenia jest także twierdzenie powoda, iż przejęcie należącej do jego poprzedników S. i M. D. nieruchomości nastąpiło z rażącym naruszeniem ówczesnego prawa z uwagi na przeprowadzoną bezprawną akcją „Wisła” (k. 3). Zdaniem powoda nie ulega żadnej wątpliwości, iż przesiedlenie ukraińskiej mniejszości narodowej w ramach akcji „Wisła” na ziemie północne i zachodnie kraju tzw. ziemie odzyskane, było niczym innym jak „spiralą bezprawia Państwa Polskiego, za które odpowiedzialność odszkodowawczą ponosi Skarb Państwa” (k. 57). Wskazać jednak należy, że powód nie wykazał bezprawności wskazanej akcji przesiedleńczej. Jedynie w świetle obecnie obowiązujących standardów bezprawność taka, co do zasady nie ulegałyby wątpliwości. (por. art. 17 protokołu dodatkowego do konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 roku dotyczący ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych, Dz.U.1992.41.175) Wbrew stanowisku powoda, jakkolwiek akcja „Wisła” stanowi przedmiot kontrowersji w aspekcie prawnym i historycznym, to nie ulega wątpliwości, że skutki dekretu stanowiącego podstawę wydania decyzji, którego celem było przejęcie na własność Państwa nieruchomości należących do osób wysiedlonych z południowo-wschodniej Polski w ramach akcji, nie zostały uchylone.

Poza roszczeniem związanym z żądaniem odszkodowania za nieruchomość objętą wskazanym orzeczeniem powód dochodził również odszkodowania z tytułu przejętych wraz z gospodarstwem rolnym materiałów budowlanych, które miały być przeznaczone na budowę budynku. (k. 4)

W zakresie tego żądania stosownie do ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz. U. z dnia 18 maja 1964 r.) art. XXVI, należy stwierdzić, że roszczenie to powstało w okresie poprzedzającym datę wejścia w życie kodeksu cywilnego. Przed 28 listopada 1956 r. ustawodawstwo polskie nie dopuszczało możliwości dochodzenia roszczeń z tytułu szkody wyrządzonej działaniem władcym funkcjonariusza publicznego. Możliwości

takiej nie przewidywało w szczególności obowiązujące wówczas rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1933 r. - Kodeks zobowiązań. Dopiero ustawa z dnia 15 listopada 1956 r. o odpowiedzialności Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszów państwowych (Dz.U.1956.54.243 z późn. zm.), obowiązująca od 28 listopada 1956 r., stworzyła, nieznaną wcześniej polskiemu systemowi prawnemu, możliwość dochodzenia roszczeń o naprawienia szkody wyrządzonej działaniem władczym funkcjonariusza publicznego. (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 lipca 2004 r. SK 8/03, wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2001 r., sygn. I CKN 1049/00) Stosownie zaś do art. 6 ust. 1 tej ustawy, jeżeli według dotychczasowych przepisów Państwo nie ponosiło odpowiedzialności za szkody wyrządzone przed dniem wejścia w życie ustawy, poszkodowany mógł dochodzić od Państwa wynagrodzenia szkody w ciągu roku od tego dnia. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1996 r. III CZP 76/96)

Z podniesionych przez powoda twierdzeń wynika, że ojciec powoda utracił posiadanie materiałów przeznaczonych na budowę budynku w związku z przeprowadzoną akcją „Wisła”. Poprzednicy prawni powodów nie mogli zaś z uwagi na uwarunkowania polityczne dochodzić roszczeń o wydanie wskazanych przedmiotów lub też o odszkodowanie za nie.

Stwierdzić należy, że stan uniemożliwiający dochodzenie roszczeń uzasadnia zawieszenie biegu przedawnienia tych roszczeń zarówno według prawa obowiązującego przed wejściem w życie kodeksu cywilnego, jak i według kodeksu cywilnego aż do przełomu politycznego z dnia 4 czerwca 1989 r., czyli do dnia częściowo wolnych wyborów do Sejmu oraz całkowicie wolnych do przywróconego Senatu. Zgodnie z art. 277 pkt 4 kodeksu zobowiązań oraz art. 109 pkt 4 ustawy z dnia 18 lipca 1950 r. - Przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz.U. Nr 34, poz. 311 ze zm.) bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu względem wszelkich roszczeń, gdy z powodu zawieszenia wymiaru sprawiedliwości albo siły wyższej nie można ich dochodzić przed sądami polskimi. Ocena w tym przedmiocie musi być pozostawiona sądowi orzekającemu w konkretnej sprawie. Dokonując jednak tej oceny, sąd powinien mieć na względzie, że zawieszenie biegu terminu przedawnienia uzasadnione tylko w razie ustalenia, iż osoba uprawniona do skutecznego dochodzenia roszczenia rzeczywiście była tej możliwości pozbawiona. Takie ustalenie nie może być dokonane wyłącznie na podstawie twierdzeń osoby uprawnionej. Konieczne jest wykazanie, że w ówczesnych warunkach ustrojowych i w stanie prawnym wówczas obowiązującym skuteczne dochodzenie roszczenia nie było możliwe bądź ze względu na niedostępność środków prawnych, które pozwoliłyby podważyć wadliwe akty władzy publicznej, bądź ze względu na to, że powszechna praktyka stosowania obowiązujących wówczas przepisów - obiektywnie biorąc - nie stwarzała realnych szans uzyskania korzystnego dla uprawnionego rozstrzygnięcia. (por. uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r. III CZP 30/07) Możliwość zastosowania przepisów zawieszających bieg przedawnienia wchodzi w rachubę wówczas, gdy zainteresowany wykaże, że w ramach dopuszczalnych przed 1989 r. środków prawnych, rzeczywiście podejmował takie próby i nie były one skuteczne, albo że ich niepodjęcie wynikało z uzasadnionego zagrożenia dla niego samego lub jego bliskich. Samo ogólne powołanie się na ówczesną sytuację społeczno-polityczną nie jest wystarczające do uznania, że nastąpiło zawieszenie lub przerwanie biegu zasiedzenia. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2013 r. IV CSK 686/12)

W przedmiotowej sprawie powód wytoczył powództwo dopiero po upływie ponad sześćdziesięciu lat od upływu zdarzenia, z którym częściowo wiąże szkodę, to jest przeprowadzeniem akcji przesiedleńczej, w tym po upływie ponad 20 lat od daty, gdy w tym zakresie nie istniały na drodze żadne przeszkody natury polityczno-prawnej, nie wykazał również, dlaczego nie mógł tego uczynić wcześniej, w szczególności po dniu 4 czerwca 1989 r., zwłaszcza, że powód jest radcą prawnym, reprezentowanym przez profesjonalnego pełnomocnika. Dlatego za zasadny w tym zakresie należał uznać podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia.

Sąd nie znalazł podstaw do uznania, iż zarzutu przedawnienia roszczenia jest sprzeczny z zasadami współzycia społecznego. Norma art. 5 k.c. ma charakter wyjątkowy i może być zastosowana tylko po wykazaniu wyjątkowych okoliczności. W przedmiotowej sprawie wykazane wyżej opóźnienie w dochodzeniu roszczenia przemawia przeciwko uznaniu zarzutu przedawnienia za stanowiący nadużycie prawa. Powód nie uzasadnił również przyczyn tak znacznego opóźnienia dochodzenia swojego roszczenia.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparto na dyspozycji art. 102 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów, albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. W ocenie Sądu Okręgowego zachodzi w sprawie wskazany „szczególnie uzasadniony wypadek”, nakazujący nie obciążanie powoda kosztami procesu poniesionymi przez Skarb Państwa. Sytuacja majątkowa powoda wskazana w oświadczeniu o stanie rodzinnym, majątku, źródłach utrzymania i dochodach wskazuje, że obciążenie go kosztami procesu w całości pozostawałoby w sprzeczności z normą wyrażoną w art. 102 k.p.c. Ponadto okoliczności niniejszej sprawy związane z podstawą faktyczną dochodzonego roszczenia, a związaną z przeprowadzoną akcją przesiedleńczą oraz wydaniem decyzji wobec której stwierdzono nieważność, uzasadniają, iż po stronie powoda mogło istnieć poczucie potrzeby uzyskania ochrony prawnej w toku postępowania sądowego. Powód w dobrej wierze prowadził proces sądowy ze Skarbem Państwa. Jakkolwiek przyczyny przeprowadzenia akcji „Wisła”, w szczególności czy znajdowała ona uzasadnienie wobec działalności Ukraińskiej Powstańczej Armii czy też miała na celu realizację celów politycznych pozostaje przedmiotem analizy historyków, to jednak nie ulega wątpliwości, że mogła ona być przez stronę uznawana, co najmniej za stanowiącą przejaw odpowiedzialności zbiorowej wobec objętej nią ludności. Dlatego też, z uwagi chociażby na brak jakichkolwiek podstaw do kwestionowania poczucia doznania krzywdy ze strony powoda, należało uznać, że zachodzą w niniejszej sprawie wskazane przesłanki. (por. K. Bortnik: Akcja „Wisła” w polskiej historiografii krajowej, [w:] *Historic@* – półrocznik Instytutu Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego nr 1, czerwiec 2007 roku, s. 102 i n.)

Również z uwagi na powyższe nieuiszczone koszty sądowe, na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 roku, Nr 90, poz. 594 ze zm.), Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa.

Biorąc powyższe pod uwagę i w oparciu o powołane przepisy prawa, Sąd orzekł jak w wyroku.